

SEKSUEL
TRIVSEL,
ØNSKERBØRN
OG INGEN
SEKSYG-
DOMME

Årsberetning 2003

Indholdsfortegnelse:

- 3:** Efter Sexstarz – formandens forord
- 5:** 2003 – et godt år!
- 6:** Seksuel trivsel
- 8:** Ønskebørn
- 10:** Ingen seksydomme
- 12:** Det internationale program
- 13:** Det nationale program
- 14:** Foreningen 2003

Sex & Samfund er for alvor kommet på det seksualpolitiske danmarkskort, og det er vigtigt, at vi fastholder og udbygger vores position som en troværdig faglig samarbejdspartner, ude såvel som hjemme

Christian Graugaard

Efter Sexstarz

AF Christian Graugaard,
formand

Hvis nogen gik og troede, at *Foreningen Sex & Samfund* henslæbte et liv i anonym kedsommelighed, så må vinterens Sexstarz-ballade én gang for alle have bevist det modsatte. Som bekendt kom Foreningen ud i voldsom medieblæst, da sundheds- og indenrigsministeren (efter henvendelse fra Indre Mission) nedlagde forbud mod en seksualoplysende cd-rom udarbejdet til landets 9.-klasseselever. Men forbudet skærpede blot interessen, og i dag har langt over 300.000 danskere hentet cd'en på internettet.

Sexstarz-affæren var en på alle måder lærerig oplevelse, og til alt held banede den megen pressepolemik vejen for nogle mere principielle drøftelser af seksualundervisningsmål og -midler i en tempofyldt senmoderne tid. Skolernes indsats er igen på dagsorden, og i *Sex & Samfund* glæder vi os til at diskutere, hvordan vi i fremtiden får opprioriteret seksualundervisningen i forskning, på lærerseminarier og – vigtigst af alt – ude i de enkelte klasselokaler. Tidssvarende oplysning til unge er én af Foreningens mærkesager og har været det lige fra begyndelsen i 1956.

Optimering af den seksualpædagogiske indsats bliver ét af 2004s vigtige fokusområder, og på baggrund af en bevilling fra Sundhedsstyrelsen er vi allerede i fuld gang med planlægningen af en række spændende initiativer. Vi ønsker så vidt muligt at se på området med friske øjne: Hvordan er de nuværende erfaringer? Hvad efterspørger eleverne? Hvilke behov har lærerne? Hvilke tiltag findes der uden for skolens

regi? Og hvordan samler vi bedst muligt trådene, så resultatet bliver både effektivt og i tråd med de unges behov og faktiske hverdag? Der bliver tale om en lang og krævende proces, men det er glædeligt, at området nu prioriteres, og vi ser frem til en konstruktiv dialog med både fagfolk og målgruppe.

Også på det internationale felt er Foreningen oppe i gear. Vi forventer at igangsætte flere udviklingsprojekter i 2004, ligesom vi har en række interessante fortaleraktiviteter på bedding. Vi ser med stor bekymring på nedskæringer i u-landsbudgetterne, som ikke mindst har ramt *International Planned Parenthood Federations* arbejde for reproduktiv sundhed i udviklingslandene. Og vi er kritiske over for Bush-administrationens 'globale mundkurv', som sammenkobler u-landsbistand og abortmodstand og har gjort det endnu vanskeligere for bistandsorganisationer og lokale samarbejdspartnere at gøre en forskel, der hvor behovet er størst. Det er uhyrligt, at der på verdensplan udføres hen ved fyrr (!) usikre aborter i minuttet, og et privilegeret land som Danmark bør ikke sætte kikkerten for det blinde øje.

I 2004 ser vi med spænding frem til revisionen af Danidas internationale aids-strategi, og vi stiller os med glæde til rådighed med *knowhow* og kritisk modspil. Foreningen har mange års erfaring på det internationale felt, og vi betragter stadig os selv som de seksuelle og reproduktive rettigheders vagthund. Samtidig ønsker vi at være en

ansvarlig og seriøs samarbejdspartner, når der skal føres realpolitik.

Sexstarz-sagen viste, at det stadig er muligt at få en seksualpolitisk diskussion helt til tops på den politiske og mediemæssige dagsorden. Det er vores håb, at det i det kommende år vil lykkes at tiltrække en lignende interesse, når det gælder de store udfordringer for menneskers seksuelle og reproduktive sundhed og rettigheder, som Danmark sammen med 180 andre lande satte fokus på ved FN's Befolkningskonference i Kairo for ti år siden. I Danmark planlægger vi at markere tiåret med en række aktiviteter for at minde politikere og offentlighed om, at Kairo-målsætningerne langt fra er nået, og at der fortsat er meget at gøre på den globale scene: Mødre- og spædbørnsdødeligheden, hiv-statistikken og antallet af usikre aborter taler deres eget, tydelige sprog! Der er brug for en markant øget støtte fra FN, regeringer og offentlighed, hvis disse livsvigtige mål skal nås.

2003 var et travlt og lærerigt år for *Foreningen Sex & Samfund*, og hvis vi i 2004 kan opretholde blot tilnærmelsesvis samme tempo og intensitet, er der grund til stor tilfredshed. Foreningen er for alvor kommet på det seksualpolitiske danmarkskort, og det er vigtigt, at vi nu fastholder og udbygger vores position som en troværdig faglig samarbejdspartner, ude såvel som hjemme. Der er opgaver nok at løse, og trods trusler og udfordringer er Foreningen fuld af fortrøstning. Og arbejdsiver.

Udgivet af:

Foreningen
Sex & Samfund
Skindergade 28A, 1
1159 København K
Tlf: +45 33 93 10 10
Fax: +45 33 93 10 09

E-mail: info@sexogsamfund.dk

www.sexogsamfund.dk

Giro nr. 5000 688

Åbningstider: mandag til torsdag kl 9-16,
fredag kl. 9-15.

Redaktion:

Katja Iversen, informationskoordinator
Bjarne B. Christensen (ansv.),
sekretariatschef
Christian Graugaard, formand

Grafisk tilrettelæggelse: Thorup Grafik

Tryk: Frederiksberg Bogtrykkeri

ISSN: 1396-8165

Støt Foreningens arbejde – bliv medlem:

Medlemskab af Foreningen: 125 kr

Studerende, unge under 25 år

og pensionister: 75 kroner

Organisationer: 500 kroner

Foreningen Sex & Samfund
er medlem af den internatio-
nale familieplanlægnings-
organisation, IPPF

Foto: DSW/EURONGOS

2003 - et godt år!

2003 nåede *Foreningen Sex & Samfund* den største omsætning nogen siden. Ikke at penge er alt, men i dette tilfælde er de dog et godt fingerpeg om, hvor travlt et år 2003 var. Aktiviteterne var mange, og der tegner sig en fin rød tråd i arbejdet, som har bidraget til foreningens vision om et samfund med seksuel trivsel, ønskebørn og ingen sexygdomme.

Foreningen kombinerer programmer af høj faglig standard med et seriøst fortalerarbejde, der søger at ændre de politiske og samfundsmæssige barrierer for visionen. Vi har formået at få en god synergi mellem vores nationale arbejde og vores internationale arbejde. Unge, der er hovedmålgruppen for vores aktiviteter, er i stigende grad blevet aktive i foreningens arbejde. Og aldrig før er vores synspunkter og arbejdsområdet blevet dækket så ofte og massivt af de danske medier som i 2003.

2003 blev også året, hvor *Sex & Samfund* måtte tage afsked med Hanne Risør, der efter 10 år som formand og mere end det dobbelte som medlem af bestyrelsen, valgte at lade nye kræfter komme til. Vi fik en ny og fornyet bestyrelse og formand, der har taget udfordringerne op og lagt sidste hånd på foreningens strategier og 5-års mål, som vil lægge kursen for de daglige prioriteringer i årene, der kommer.

Christian Graugaard tiltrådte som formand i juni i forbindelse med 30-årsdagen for vedtagelsen af fri abort i

Danmark, hvor foreningen holdt en stor konference på Christiansborg. Her var fokus, dels hvordan seksualundervisning kan være med til at nedbringe antallet af aborter, dels hvordan abortmodstanderne opruster verden over. Abort var i det hele taget et af de emner, der var meget på dagsordenen i 2003 – både nationalt og internationalt.

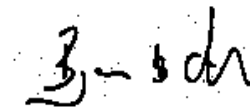
I 2003 igangsatte foreningen en række internationale projekter i Vietnam, Indien, Pakistan og Nepal, og vi gennemførte oplysningsarrangementer, der satte fokus på internationale emner, som FNs 2015 Mål, den internationale abortmodstand, og hvordan civilsamfundet kan være fortalere for sundhed og rettigheder i forbindelse med seksualitet, graviditet og fødsel. Foreningen lagde også et stort arbejde i at få andre organisationer til at integrere seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder i deres udviklingsarbejde, ligesom vi havde et godt og konstruktivt samarbejde med Danida og en række politikere.

Det er en stor udfordring at få opbygget en større offentlig bevågenhed og ikke mindst økonomisk støtte til *Sex & Samfund*'s arbejde, og foreningens informations- og kommunikationsarbejde er da også et område i rivende udvikling. I 2003 startede arbejdet med at omlægge foreningens forskellige hjemmesider, ligesom vi gik i gang med en omlægning af Nyhedsbrevet fra trykt til elektronisk form. Derudover blev der sat flere kræfter ind på pressearbejde og planlægning af informations- og fundraisingkampagner. Det er vigtigt at finde nye indtægter til forenin-

gens arbejde, hvis vi skal vende de seneste års underskud til et overskud. Og det er ikke mindst af afgørende vigtighed, at der kommer et større folkeligt pres for at støtte kvinders (og mænds) seksuelle og reproduktive sundhed og rettigheder. Blandt andet derfor vil vi sammen med FNs Befolkningsskuffe starte en kampagne i Danmark, der skal samle offentlig støtte og opmærksomhed til dette arbejde. Sammen med foreningens medlemmer, medlemsorganisationer og samarbejdspartnere satser vi på at bryde gennem mediemuren endnu engang.

Fundamentet for 2003s store arbejde og gode resultater er det dedikerede arbejde som *Sex & Samfund*'s personale og frivillige har ydet i det forløbne år. Der er blevet løbet stærkt, og lyset er ofte blevet slukket endog meget sent i foreningens lokaler i Skindergade i København.

De mange donorer, som har valgt at støtte foreningens arbejde, skal også fremhæves. Uden dem ingen aktiviteter. Vi sender dem en varm tak for støtten og er glade for med denne årsrapport at kunne vise, hvordan de betroede midler har fundet anvendelse.

Bjarne B. Christensen,
sekretariatschef

Mænds vold mod kvinder
fører globalt til flere dødsfald
og lemlæstelser end krige,
malaria og kræft.
Hvert år bliver en ud af
tre kvinder verden over slået,
mishandlet
eller seksuelt misbrugt

Seksuel

Sex & Samfund vil en verden, hvor mennesker udnytter seksuallivets muligheder til at få et rigere liv i overensstemmelse med deres lyst og behov og i respekt for andres

Seksuel trivsel handler om tolerance, inspiration, motivation og mestring. Og det fordrer ligeværd, viden, et åbent og fordomsfrit samfund og ikke mindst et fravær af seksuel vold, tvang og overgreb.

Sex & Samfunds strategi for at nå seksuel trivsel er at styrke menneskers selvtillid, status og handlekompetence, at gøre viden og prævention tilgængelig og at italesætte seksualiteten, så fordomme kan fordrives – i Danmark og internationalt.

Et par eksempler på foreningens 2003-aktiviteter med fokus på *seksuel trivsel*:

I september talte Sex & Samfunds formand Christian Graugaard over emnet **"Seksualiteten mellem frisind og fiasko"** i Georg Brandes Selskabet på Københavns Universitet. Hans fokus var de muligheder og udfordringer, som er knyttet til den senmoderne seksualitetskultur, og han gav porno-forskrækkelsen, bonertheden og de moraliserende

trivsel

pegefinger et skud for boven. Den efterfølgende debat med tilhørerne førte vidt omkring, og Berlingske Tidende bragte dagen efter en stort opslået reportage fra mødet.

På **FN's internationale dag imod vold mod kvinder** holdt Bjarne B. Christensen, sekretariatschef i Sex & Samfund, tale til et stort arrangement afholdt af ligestillingsministeren. Han sagde blandt andet: "Hvis det foregik mellem lande, ville vi kalde det krig. Hvis det var en sygdom, ville vi kalde det en epidemi. Hvis det var et olieudslip, ville vi kalde det en katastrofe. Men det sker for kvinder – hver dag. Det er vold mod kvinder. Det er sexchikane på arbejdet. Det er seksuel udnyttelse af unge piger. Det er hustruvold. Det er voldtægt. Det er mord." Han understregede vigtigheden af både det nationale og internationale engagement imod vold mod kvinder, og opfordrede mænd på alle samfundsniveauer til aktivt at tage stilling til problemet.

Seksuel trivsel kan være svært at kommunikere fra et kontor, så Sex & Samfund rykkede i 2003 ved flere lejligheder ud af huset. Foreningen var således at finde på den alternative ero-

tiske festival **Kinky Copenhagen**, som løb af stablen i oktober. På festivalen kunne de besøgende få stillet deres nysgerrighed og møde folk fra mange forskellige seksuelle retninger – fra sadomasochister over transvestitter til voksne blebørn. Sex & Samfund havde en stand, fortalte om foreningens arbejde og deltog i flere af festivalens debatter.

Kulturnatten i København blev også brugt til at komme i dialog med folk. Fra en stor stand i Forbrugerrådets gård testede Sexpatruljen de mange besøgendes viden om kønssygdomme, prævention og seksualitet. Der var kondompårulning. Og lederen af Sex & Samfunds præventions- og rådgivningsklinik, Charlotte Wilken-Jensen, gav gode råd med på vejen.

Flere af Sex & Samfunds **internationale udviklingsprojekter** har komponenter, der retter sig imod *seksuel trivsel* og en styrkelse af kvinders status og indflydelse. Seksuel trivsel skal ikke blot opfattes som et 'overskudsphænomén'. Det handler ligeså meget om bekæmpelse af seksuel vold og tvang – noget som ofte er meget relevant for kvinders liv i de udviklingslande, hvor foreningen arbejder.

Politikere på tur

Det er vigtigt, at danske politikere får mulighed for ved selvsyn at se, hvordan forholdene i verden er inden for sundhed vedrørende seksualitet, graviditet og fødsel. Det er også vigtigt, at danske politikere møder politikere fra andre lande for at diskutere og sammen se på, hvordan nogle af problemerne kan løses. Det er tanken bag Sex & Samfunds politiker-arbejde.

I 2003 gennemførte foreningen en **studietur til Uganda** for fire danske politikere fra både regeringen og oppositionen. Her besøgte de en række udviklingsprojekter og fik kød og blod på nogle af de problemer, udviklingslande slås med. De mærkede aids-epidemiens store betydning for Uganda, så følgerne af usikre aborter og oplevede konsekvenserne af kvindelig omskæring. Derudover diskuterede de med lokale politikere, hvad der må og kan gøres ved problemerne.

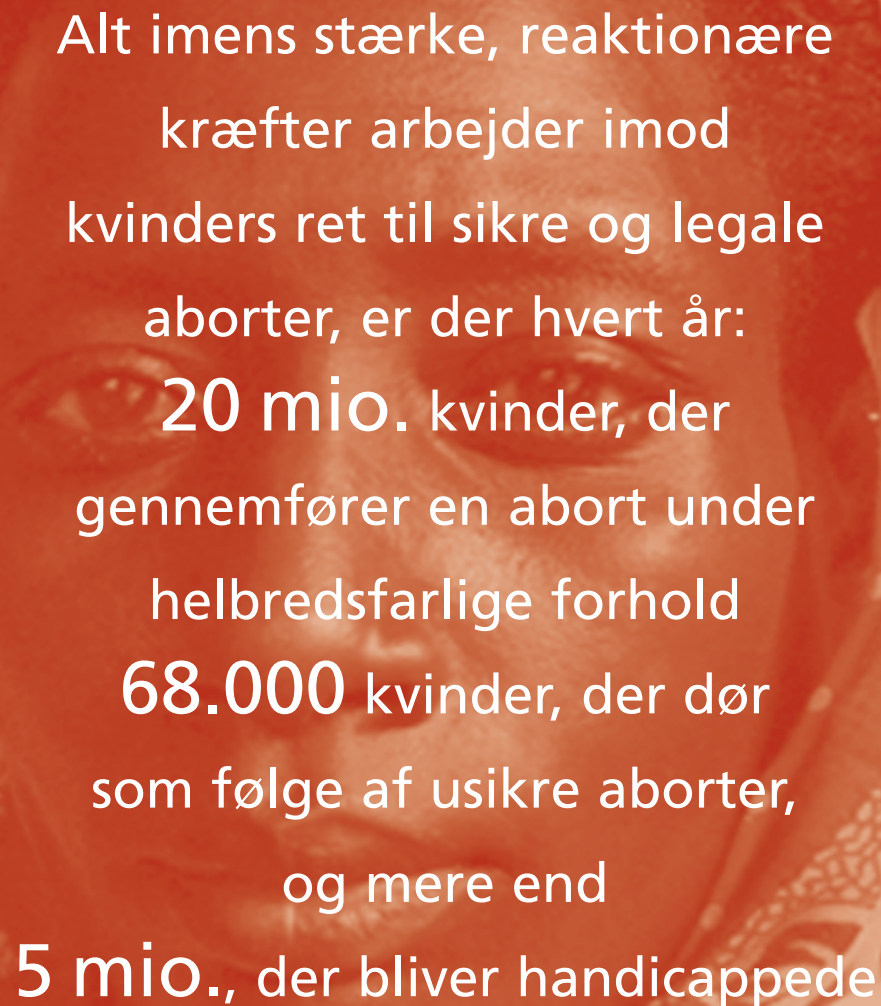
Flere unge danske politikere fra forskellige partier har interesse for Sex & Samfunds arbejdsfelter og vil gerne gøre en ekstra indsats. En af måderne, de kan hjælpe på, er ved **at deltage i internationale konferencer**, hvor seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder er på dagsordenen. I 2003 var der således en dansker med til International Planned Parenthood Federations store møde for parlamentarikere fra

Foto: Martha Strachan

hele verden, ligesom der var dansk deltagelse i et møde i Bangkok for parlamentarikere med lægelig baggrund. Her blev der diskuteret forskellige aspekter af sundhed, fattigdom og udvikling, og hvilken rolle parlamentarikere har, og hvad de kan gøre.

Det er Sex & Samfunds, håb, at der i løbet af 2004 kommer **yderligere politisk fokus** på, hvordan Danmark kan være med til at styrke arbejdet for seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder. Der er behov for fortsat at få sat disse vanskelige emner på dagsordenen både i Danmark og internationalt og både økonomisk og politisk. Danmark har en vigtig rolle at spille både i FN-regi, i internationale udviklingsdiskussioner og i det europæiske forum af politikere, der arbejder for befolknings- og udviklingsområdet. Og det er vigtigt, at flere danske politikere engagerer sig.

Alt imens stærke, reaktionære
kræfter arbejder imod
kvinders ret til sikre og legale
aborter, er der hvert år:
20 mio. kvinder, der
gennemfører en abort under
helbredsfarlige forhold
68.000 kvinder, der dør
som følge af usikre aborter,
og mere end
5 mio., der bliver handicappede

Ønskebørn

Sex & Samfund vil en verden, hvor mennesker selv beslutter om og hvornår, de vil have børn

Ønskebørn handler først og fremmest om, at ingen kvinder bliver gravide uden selv at have valgt det, at ingen gravide kvinder føder uønskede børn, og at alle graviditeter og fødsler er sunde for såvel mødre som børn. Dette kræver viden om og adgang til rådgivning, prævention og sundhedsydelse, og at kvinder har magt og ret til selv at bestemme, om de vil have børn.

Sex & Samfunds strategi i forhold til målet om *ønskebørn* er især at fokusere på adgang til prævention, undervisning og fri og sikker abort for alle i både i- og u-lande.

En lang række af foreningens aktiviteter rettede sig i 2003 mod målet om *ønskebørn*, med specifikt fokus på abortspørgsmålet. Her er et par eksempler:

I juni 2003 kunne man i Danmark fejre 30-året for vedtagelsen af den fri abort. Det markerede Sex & Samfund med en stor **konference på Christiansborg** under titlen *Fri abort i 30 år – en succes under pres*. Antallet af provokerede aborter i Danmark er det laveste i næsten 30 år, og fra de mange talere på konferencen var der specielt to budskaber, der gik igen: At den bedste måde at få antallet af provokerede aborter ned er ved at give god, grundig seksualundervisning, men at man skal være på mærkerne, fordi den organiserede abortmodstand har fået mere vind i sejlene både i USA, Europa og Danmark. Emnerne og konferencen fik meget stor mediedækning, og Kristeligt Dagblad gennemførte i anledning af 30-årsdagen en Gallupundersøgelse om danskernes holdning til fri abort. Den viste, at 92 % af befolkningen bakker op om den fri abort, men at 84 % mener, at der skal mere oplysning og rådgivning til for at nedbringe antallet af provokerede aborter.

Nogle af dem, der skal oplyse og rådgive om prævention og abort, er de praktise-

rende læger. Sex & Samfunds var da også at finde på **Lægedage 2003** i Bella-centeret. I sin stand satte foreningen specielt fokus på prævention og abort, og foreningens Abortnet.dk – en hjemmeside for fagfolk, der arbejder med prævention, uønskede graviditeter og aborter – blev markedsført, ligesom der blev afholdt et kursus i at gennemføre støttesamtaler med kvinder, der er blevet uønskede gravide.

Abort var også til debat i efterårets finanslovsforhandlinger, hvor der skulle tages stilling til, hvorvidt regeringens **'aborthandlingsplan'** skulle forlænges. Den fireårige aborthandlingsplan har siden år 2000 årligt kanaliseret fem millioner kroner til blandt andet Sexlinien for Unge, Abortnet.dk, kurser og udvikling af oplysningsmateriale for at nedbringe antallet af uønskede graviditeter og aborter. Hvor Sex & Samfund gerne havde set en udvidet indsats, der kombinerede nedbringelsen af uønskede graviditeter med forebyggelse af seksygdomme, så det i første omgang ud til, at der slet ikke ville blive bevilget penge til en videreførelse af de eksisterende aktiviteter. Først efter en massiv mediemæssig og politisk indsats lykkedes det at få politikerne til at vedtage en fase to af aborthandlingsplanen. Den blev langt fra så visionær, som Sex & Samfund havde håbet, og det bevilgede beløb matcher heller ikke tidligere års indsats. I en efterfølgende debat i Folketinget bakkede alle partier, med undtagelse af Kristendemokraterne, dog op om den fri abort.

Anderledes står det til i blandt andet USA, hvor man med præsident George Bush i spidsen angriber både retten til fri abort, retten til seksualundervisning og kvinderegtigheder generelt. Blandt andet har præsident Bush gennemført en politik, der sammenkæder udviklingsbistand og abortmodstand, så udenlandske organisationer i dag ikke kan få amerikansk støtte, hvis de i tale, skrift eller praksis støtter fri abort. Politikken har katastrofale konsekvenser for millioner af par og specielt kvinder i verdens fattigste udviklingslande, hvis adgang til prævention og til familieplanlægning begrænses gevaldigt. Sex & Samfund udarbejdede i 2003 sammen med Kvindernes U-landsudvalg et stort materiale om politikken kaldet **'Den Globale Mundkurv'**, som blev lanceret for politikere og journalister i januar 2004.

Sex & Samfund har en række **udviklingsprojekter**, der retter sig mod målet om *ønskebørn*. Det er ofte retten til seksualoplysning, prævention, sikre aborter og ordentlige sundhedsydelser, som er i centrum. I Vietnam iværksatte foreningen i 2003 f.eks. et nyt projekt, der blandt andet fokuserer på at forbedre seksualoplysningen for at nedbringe det alt for høje antal aborter blandt unge.

Besøg hos Sex & Samfund

Hvert år besøger mange forskellige udenlandske grupper og organisationer Sex & Samfund. Nogle kommer for at lære af foreningens erfaringer og projekter og få inspiration til deres eget arbejde. Andre besøg er af mere officiel karakter, eller det er udenlandske samarbejdspartnere, som deltager i Sex & Samfunds arrangementer for at oplyse den danske offentlighed om arbejdet i samarbejdslandene og de problemer, der skal løses.

- Foreningen havde i 2003 besøg af radiorådgivere fra Vietnam, telefonrådgivere fra Grønland og en gruppe fra den kinesiske familieplanlægningsorganisation. Alle fik de en generel introduktion til foreningens arbejde, metoder og principper, så hvordan den supplerende seksualundervisning foregår og besøgte foreningens klinik og de forskellige rådgivningsinitiativer – Sexlinien for Unge og AIDS-Linien.
- I 2003 fik foreningen også fint besøg fra International Planned Parenthood Federation, IPPF, der er en paraplyorganisation for nationale familieplanlægningsorganisationer som Sex & Samfund. IPPF's generaldirektør, Steven Sinding, var i Danmark dels for at diskutere IPPF's arbejde med repræsentanter fra Udenrigsministeriet og Danida, dels for at tale ved et af Sex & Samfunds fyraftensmøder. Her var fokus, hvordan man er nødt til at inddrage reproduktiv sundhed og familieplanlægning i udviklingsarbejdet for at nå FN's otte 2015 Mål til bekæmpelse af verdens fattigdom, sult og sygdomme.
- Den stigende abortmodstand, og hvordan man kan dæmme op for den, var temaet, da Valerie de Filippo, fra den amerikanske familieplanlægningsassociation, i juni 2003 gæstede Danmark. Hun talte både til et fyraftensmøde og til den conference, Sex & Samfund holdt i forbindelse med den fri aborts 30-årsdag. Derudover gav hun en række medieinterviews, blandt andet til DR2 som i oktober 2003 sendte en hel temaaften om den fri abort og den voksende abortmodstand.
- Jashodhara Dasgupta fra en af Sex & Samfunds partnerorganisationer, den indiske kvindeorganisation SAHAYOG, besøgte også Danmark i forbindelse med et velbesøgt fyraftensmøde arrangeret i samarbejde med Projektrådgivningen. Her talte hun over temaet rettighedsbaseret udviklingsarbejde, og om hvorfor fortaler- og lobbyarbejde er så essentielt i arbejdet med menneske- og specielt kvinderegtigheder.

Foto: Lotte Jensen

Klamydia er en folkesygdom.
Op imod 10 % af danske unge er
smittede med klamydia, der vurderes
hvert år at medføre:
320 tilfælde af graviditet
uden for livmoderen
480 tilfælde af ufrivillig barnløshed
4000 tilfælde
af underlivsbetændelse

Ingen Sexsy

Sex & Samfund vil en verden, hvor menneskers livskvalitet ikke forringes unødvendigt af seksuelt overførbare sygdomme

Ingen Sexsygdomme betyder først og fremmest, at man ikke bliver syg af at have sex. Gør man alligevel det, skal alle smittede enten kunne kureres hurtigt og effektivt, eller sikres det længst og bedst mulige liv med sygdommen.

Arbejdet for *ingen sexsygdomme* er et gennemgående tema i mange af Sex & Samfunds aktiviteter, såsom AIDS-Linien, Sexlinien for Unge, Hivinfo og foreningens Præventions- og rådgivningsklinik. Også i foreningens internationale arbejde er *ingen sexsygdomme* en vigtig komponent. Foreningen arbejder for at sikre, at prævention (specielt kondomer) og information om og behandling af sexsygdomme er tilgængelig for alle. Derudover går foreningen ind for åbenhed og imod enhver form for stigmatisering af smittede – både herhjemme og i resten af verden.

Et par eksempler på foreningens 2003-aktiviteter med fokus på *ingen sexsygdomme*:

Sex & Samfund slog i 2003 hårdt på, at **sikker sex** skal tilbage på den danske dagsorden. Samtidig med at antallet af smittede med sexsygdomme, specielt klamydia, er stærkt stigende, er de offentlige bevillinger til at forebygge seksuelt overførbare sygdomme faldet kraftigt. Alene bevillingerne til hiv-organisationerne er faldet med 40 %

gdomme

over fire år, og midlerne til forebyggelse af andre sexsygdomme er også faldet. Foreningen håber på, at specielt arbejdet med at inddæmme spredningen af klamydia blandt unge snart vil blive prioriteret fra det offentlige side.

Unge fra Sex & Samfunds telefon- og internetrådgivning Sexlinien for Unge og fra foreningens svenske søsterorganisation var også i 2003 at finde på **Roskilde Festivalen**. Der blev uddelt kondomer, quizzet og foreningen fik bragt budskabet om sikker sex og *ingen sexsygdomme* ud til tusinder af unge på festivalen.

Undersøgelser viser, at danske unge foretrækker at få oplysning om seksualitet og sikker sex i skolen frem for fra forældrene. Det sætter høje krav til **skolernes seksualundervisning**. I 2003 påpegede Sex & Samfund gentagende gange – i såvel medierne som til møder med myndighederne – vigtigheden af at forbedre seksualundervisningen, både for at begrænse antallet af aborter, men også for at bremse stigningen i forekomsten af sexsygdomme. Myndighederne tog opfordringerne til sig, og foreningen blev i slutningen af 2003 bedt om at være med til at opkvalificere seksualundervisningen i folkeskolen – et arbejde, der er i fuld gang lige nu.

De nordiske lande har tradition for at være de ledende i verden, når det gælder om at støtte seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder via udviklingsbistanden, herunder støtte til prævention. Det er vigtigt, at dette engagement fortsætter, ikke mindst set i lyset af den hiv/aids-epi-

деми, der hærger verden. For at fastholde de nordiske regeringers støtte afholdt Sex & Samfund sammen med familieplanlægningsorganisationerne i Finland, Norge og Sverige i 2003 et **stort møde i Stockholm** med repræsentanter fra de nordiske udenrigs- og udviklingsministerier. Her blev der dels fokuseret på, hvordan de nordiske lande kan få andre lande til i højere grad at støtte reproduktiv sundhed, dels på hvad de nordiske lande kan gøre for at dæmme op for den voksende mangel på præventionsmidler i udviklingslandene.

2003 var året, hvor **Aidsnet** fik sit sekretariat og sin egen hjemmeside, aidsnet.dk. Aidsnet er et netværk bestående af 18 danske udviklingsorganisationer, hiv/aids-organisationer og forskningsinstitutioner, som alle arbejder med udvikling og hiv/aids. Sekretariatet blev etableret hos Sex & Samfund, som også har formandsposten og er aktiv i netværkets tre arbejdsgrupper. Formålet med netværket er at gøre det danske bidrag til international hiv/aids-bekæmpelse mere effektivt, hvilket sker gennem systematisk vidensopsamling, erfaringsudveksling og metodeudvikling. For Sex & Samfund er Aidsnet et vigtigt forum, da sammenhængen mellem familieplanlægning og forebyggelse af hiv/aids her kan synliggøres og metoder udvikles.

I Sex & Samfunds **internationale program** er forebyggelse af hivsmitte blevet et vigtigt emne – både i udviklingsprojekter, i arbejdet i netværk og i fortalerarbejdet. Foreningen er ved at udvikle sin egen aidsstrategi, samtidig med at man opfordrer andre udviklingsorganisationer til at inddrage hiv/aids i deres projekter.

Unge i aktion

I 2003 blev der i Sex & Samfund etableret en selvstændig ungdomsgruppe. Baggrunden er, at unge udgør en stor del af Sex & Samfunds målgruppe, og derfor også bør være aktivt involveret i både foreningens aktiviteter og beslutningsprocesser. Sex & Samfund har længe gerne villet engagere unge mere i arbejdet med reproduktiv sundhed og mener, at en aktiv ungdomsgruppe kan styrke og videreudvikle foreningen.

Planen er at gennemføre specifikke aktiviteter henvendt til andre unge, og selv om ungdomsgruppen endnu er ny, er aktiviteterne allerede mange. Det var f.eks. Ungdomsgruppen, der tog en del af slæbet i forbindelse med foreningens deltagelse på den alternative sexfestival Kinky Copenhagen, ligesom det er Ungdomsgruppen, der organiserer foreningens deltagelse på Roskilde Festivalen. Derudover deltager repræsentanter fra Ungdomsgruppen i en række internationale ungdomsmøder, og flere af de aktive unge er med i Sex & Samfunds bestyrelse.

Det Internationale Program

Omdrejningspunktet i Sex & Samfunds internationale arbejde er kvinder og unges ret til sundhed og adgang til viden, prævention og sundhedsydelse, samt kampen mod aids, usikre aborter og den alt for høje mødre dødelighed

Nye projekter i 2003

I det internationale arbejde søger Sex & Samfund at nå målene om seksuel trivsel, ønskebørn og ingen seksygdomme ved f.eks. at gennemføre projekter sammen med organisationer i udviklingslande, som arbejder for de samme mål. I 2003 igangsatte foreningen således en række nye projekter:

- **Kvindes sundhed og rettigheder i Asien** er fokus i et treårigt projekt, som gennemføres sammen med Asian-Pacific Resource and Research Center for Women, ARROW, og seks nationale kvindeorganisationer i Nepal, Bangladesh, Indien og Pakistan. Projektet satser især på fortalervirksomhed og dokumentation, og på at styrke organisationernes arbejde inden for disse områder.
- **Unge, deres forældre og lokale ledere skal lære at tale om sundhed og seksualitet** i Vietnam Det er ideen bag et projekt i fire vietnamesiske provinser, som er iværksat af Sex & Samfund og den vietnamesiske organisation Centre for Gender Family and Environment in Development, CGFED. Projektet, der også støtter CGFEDs kapacitetsopbygning inden for fortalervirksomhed og netværksarbejde, skal vare tre år.

Kvindeorganisation SAHAYOG arbejder

for *kvindes rettigheder i Indien*, og Sex & Samfund støtter dette arbejde via et projekt, som tager afsæt i FNs Kvindekongvention. Formålet med projektet er dels at oplyse især fattige kvinder om deres rettigheder, dels at styrke en række græsrodsorganisationers arbejde, så de kan presse den indiske stat til at overholde konventionen.

- **“Window of Love”** er et vietnamesisk radioprogram, hvor unge kan ringe ind og stille spørgsmål om seksualitet og kærlighed. Programmet støttes af Sex & Samfund, og i 2003 var 10 vietnamesiske radiatorådgivere og repræsentanter fra Voice of Vietnam og Vietnam Youth Union på besøg hos foreningen for at lære af danske erfaringer med telefon- og radiatorådgivning. Der blev også afholdt et træningsseminar i Vietnam for cirka 30 radiatorådgivere.
- **Projekt under udvikling.** Unge løsarbejdere i et af Ugandas vestlige distrikter er blandt de hyppigst hiv-smittede. De er derfor målgruppen for et projekt, som Sex & Samfund har søgt om Danida-støtte til i samarbejde med Ugandas Familieplanlægningsorganisation. Projektet skal udvikle nye metoder for at nå målgruppen med information, rådgivning, gratis hiv-testning og mulighed for behandling.

Internationale netværk

Sex & Samfund samarbejder med store internationale organisationer for at opnå global opbakning til seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder i udviklingslande. I 2003 fortsatte Sex & Samfund sit arbejde i **International Planned Parenthood Federation**, IPPF, som er en paraplyorganisation for 180 nationale familieplanlægningsorganisationer, der arbejder med sundhed og rettigheder i forhold til seksualitet, graviditet og fødsel. Sex & Samfund deltog i 2003 også i den løbende idéudveksling, fælles workshops og kampagner i **EuroNGOs** – et netværk af primært europæiske organisationer, som arbejder med befolkning og udvikling. Derudover var Sex & Samfund med i udviklingen af **den globale kampagne**, der i 2004 finder sted i forbindelse med ti-året for FN's Befolkningskonference i Kairo.

Fortalerearbejde

Ved at samarbejde med danske politikere og søge offentlig opbakning, forsøger Sex & Samfund at få Danmark til at yde mere udviklingsbistand til seksuel og reproduktiv sundhed. Det sker gennem løbende kontakt til en række danske politikere, og ved f.eks. at gennemføre møder og studieture for journalister og politikere. En sådan studietur fandt sted i januar 2003. Sex & Samfund er en seriøs, faglig sparringspartner til Danida, og i 2003 blev der diskuteret en række emner, og foreningen kommenterede på f.eks. Danidas ligestillingsstrategi. I nordisk regi afholdt Sex & Samfund – sammen med andre nordiske familieplanlægningsorganisationer – en række møder, for at få regeringerne til at tage reproduktiv sundhed og manglen på f.eks. præventionsmidler i udviklingslandene alvorligt. Derudover afholdt foreningen en stor konference i forbindelse med 30-året for fri abort i Danmark, hvor der blev råbt vagt i gevær i forhold til det stigende angreb, som retten til fri abort udsættes for internationalt.

Nationale netværk

Sex & Samfund indgår i en række netværk for at få danske udviklingsorganisationer til at tænke seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder ind i deres aktiviteter. I 2003 var foreningen specielt aktiv i **Børne- og Ungdomsnetværkets** arbejdsgruppe vedrørende børn og unges deltagelse. Der blev også lagt en indsats i **Kønsnetværket** og **Projektrådgivningen**, ligesom Sex & Samfund lagde et stort stykke arbejde i etableringen af **Aidsnet**, hvis sekretariat foreningen huser. Derudover engagerede Sex & Samfund sig i den **Nationale Komité for 2015 Målene**, som skal promovere FN's Millennium Development Goals over for den brede danske befolkning. Sex & Samfund havde også et godt samarbejde med Kvindernes U-landsudvalg. Sammen afholdt man et seminar om sammenhængen mellem seksuel og reproduktiv sundhed og 2015 Målene, og udgav materialet Den Globale Mundkurv om konsekvenserne af den amerikanske sammenkædning af u-landsbistand og abortmodstand.

Det Nationale Program

Sex & Samfunds nationale program koncentrerer sig specielt om undervisning, rådgivning, faglig sparring og produktion af undervisnings- og informationsmaterialer. Fokus er retten og adgangen til viden, prævention og sundhedsydelse

Sexlinien for Unge

Sexlinien for Unge er Danmarks ældste, professionelle telefon- og internetrådgivning om seksualitet, prævention og kærlighed. Den drives af foreningen Sex & Samfund. Nogle facts fra 2003:

- 2.747 unge ringede ind til Sexliniens telefoner
- 6.023 unge stillede spørgsmål via hjemmesiden Sexlinien.dk
- Cirka 200.000 søgte i spørgsmålsdatabasen på Sexlinien.dk

De mest populære emner var prævention, første gang, onani, penis-størrelse, manglende orgasme og impotens. Der er en tendens til, at der stilles flere spørgsmål til tabubelagte emner som dyresex, pædofili og incest på nettet end over telefonen.

Præventions- og Rådgivningsklinikken

Formålet med Sex & Samfunds præventions- og rådgivningsklinik i Skindergade, København, er forebyggelse, dels af myter og fordomme omkring seksualitet og prævention, dels af uønskede graviditeter, seksygdomme og smittespredning. I 2003 var der 1.560 brugere af klinikken. Heraf var de 1.010 (65 %) fra såkaldte udsatte grupper, for eksempel kvinder med anden etnisk baggrund, helt unge piger, prostituerede og kvinder, som ikke ønsker at gå til egen læge. Kun 41 mænd fandt vej til klinikken i 2003. De fleste kvinder kom for at få prævention eller for at få foretaget gynækologisk undersøgelser, ultralydsskanning eller klamydiatest.

Abortnet.dk

Sex & Samfunds digitale internetplatform Abortnet.dk henvender sig til fagfolk, som arbejder med prævention og abort. I 2003, hvor markedsføringen af Abortnet.dk tog fart, skete der næsten en fordobling af antallet af månedlige besøgende, og abortnet.dk havde i alt 106.480 hits. En nyskabelse i 2003 var, at Sex & Samfund – ud over at opdatere Abortnet.dk med den seneste viden, statistik og materiale – selv i langt højere grad, producerede artikler til Abortnet.dk. Hver måned blev der således skrevet to-tre artikler blandt andet på baggrund af interviews med relevante fag- og målgrupper. Derudover blev der udgivet tre nyhedsbreve til brugerne af abortnet.dk

Kurser

I 2003 afholdt Sex & Samfund i alt syv kurser for praktiserende læger. På Lægedage-messen i Bella Centret blev 50 læger indført i emnet 'støttesamtaler i forbindelse med abort'. Og cirka 120 af de 350 praktiserende læger i hovedstadsområdet deltog i seks kurser om seksygdomme, de nye præventionsformer og støttesamtaler i forbindelse med abort. Derudover holdt foreningen i 2003 foredrag og kurser i amter, på skoler, til konferencer og for sundhedsplejersker m.fl. Kurserne er med til at markere Sex & Samfund som en velfunderet faglig forening. Og de er vigtige, fordi de er med til at sikre en opdatering af lægernes viden, så kvinderne kan få bedst mulig service i forbindelse med prævention, seksygdomme og graviditet.

Pjecer og præventionskasser

Sex & Samfund udgiver hvert år en lang række pjecer. I 2003 distribuerede foreningen:

- 114.167 Klar Besked
- 25.913 Mest for drenge. Mest for piger
- 18.604 Når to bliver til tre
- 9.520 En hemmelighed du ikke skal gemme på
- 1.074 Familieplanlægningspjecer på arabisk og tyrkisk
- 1.010 Er du gravid?

I 2003 blev der udgivet en ny pjec om ung-ung formidling, og en række af pjecerne i "Klar Besked om Prævention"-serien blev oversat til arabisk, engelsk, somalisk og tyrkisk.

Der blev solgt 155 af Sex & Samfunds demonstrationskasser med forskellige præventionsmidler.

Supplerende seksualundervisning

Foreningen Sex & Samfund tilbyder gratis, supplerende seksualundervisning i Københavns Kommune. I 2003 blev i alt undervist:

- 4.763 elever fra 86 skoler i foreningens lokaler i Skindergade
- 300 kvinder med anden etnisk baggrund på 19 kurser på sprogskoler

Derudover har foreningens undervisere rejst landet rundt og gennemført undervisning for lærerstuderende, lærere, ung-til-ung formidlere og sundhedsplejersker.

Antallet af elever, der har modtaget undervisning i foreningens lokaler er steget med 39 %, og med de nuværende lokaleforhold er kapaciteten fyldt op.

► Det Nationale Program

Hivinfo.dk

Hivinfo.dk er den bedste danske webside vedrørende hiv/aids henvendt til hiv-positive og deres pårørende. Siden opdateres dagligt med informationer om hiv fra hele verden, og der samles alle former for viden, som kan have relevans for personer med hiv i Danmark – medicinsk, alternativt og socialt. Der bliver derudover skrevet temaartikler til siden 1-2 gange om ugen, og cirka hver anden måned udsendes et Nyhedsbrev. Det er også muligt for brugerne af hivinfo.dk anonymt at få spørgsmål om hiv/aids besvaret via hjemmesidens debat.

I 2003 havde Hivinfo.dk i gennemsnit cirka 500 brugere om dagen, og der blev stillet cirka 1800 spørgsmål via debatten. Derudover abonnerede 1250 på Nyhedsbrevet, hvilket er en stigning på 25 % i forhold til 2002

AIDS-Linien

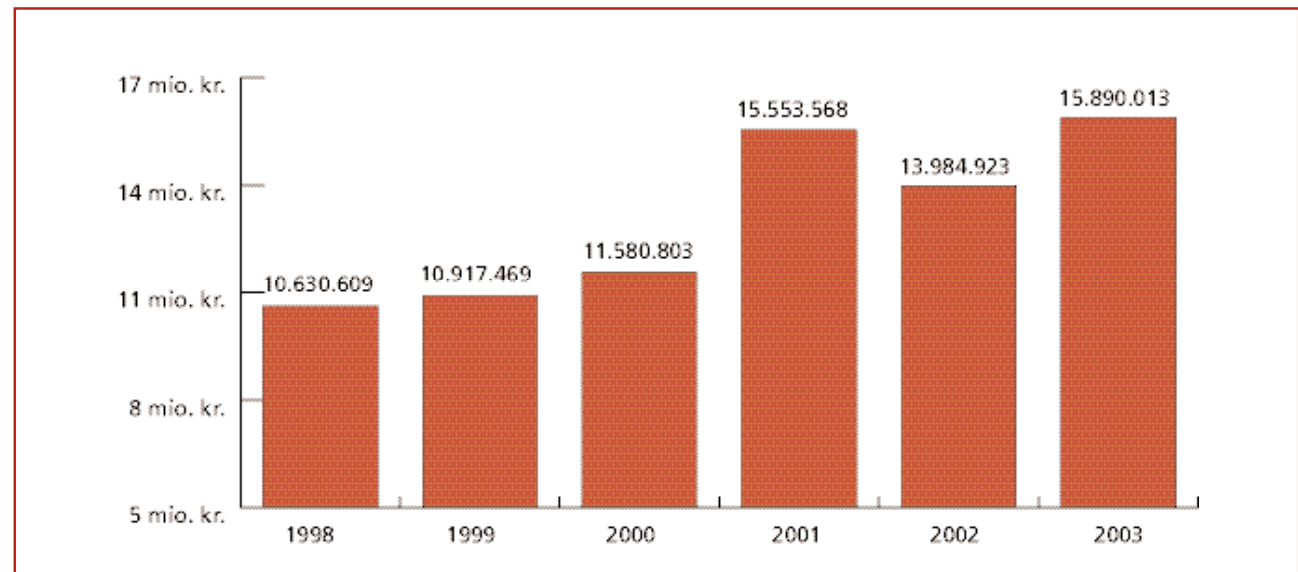
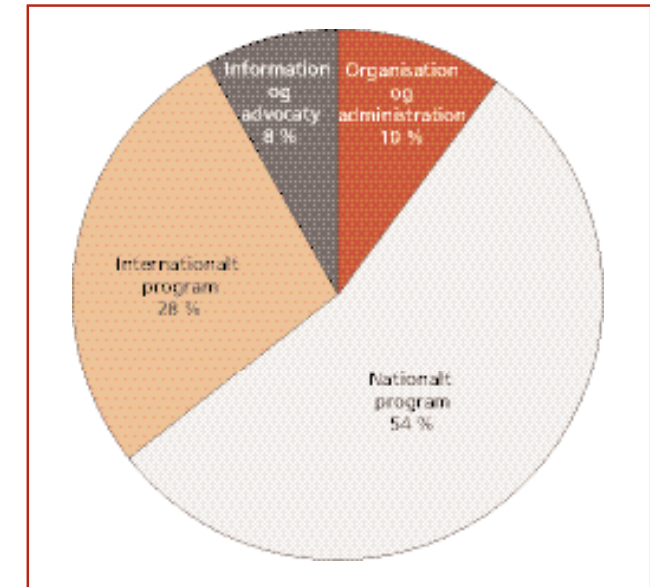
AIDS-Linien er en hjælpelinie for alle, der har brug for rådgivning i forbindelse med hiv, aids, sikker sex, hiv test m.m. I 2003 ringede 7.611 til AIDS-Linien, hvoraf 64 % var mænd. De emner der blev spurgt mest til var sikker sex, smitterisiko og hiv-test.

En nyskabelse i 2003 var, at AIDS-Linien udvidede rådgivningen til også at omfatte rådgivning om seks sygdomme. Derudover blev det besluttet at tilbyde rådgivning via internettet, så brugerne i 2004 får mulighed for at vælge, om de vil have rådgivning via chat, telefon eller e-mail.

Ansatte på AIDS-Linien gennemførte i 2003 en række kurser om hiv/aids for studerende, der skulle i praktik i udviklingslande, og for folk, der skulle udstationeres via Mellempolkeligt Samvirke og Danida.

Sex & Samfund
satte med
15,9 millioner kroner
omsætningsrekord
i 2003

Fordelingen af omsætningen i 2003

Udviklingen i omsætningen siden 1998

Foreningen i tal – 2003

2003 var et år med et meget højt aktivitetsniveau i Sex & Samfund. Der var en god udvikling i både de nationale og internationale aktiviteter og også i fortalerarbejdet i Danmark. Og med en samlet omsætning på 15,9 mio. kr. og en stigning på 14 % i forhold til år 2002 satte foreningen i 2003 omsætningsrekord

Med 8,1 mio. kr. tegnede det **nationale program** sig i 2003 for 54 % af foreningens samlede omsætning. Hovedaktiviteterne var AIDS-Linien (3,5 mio. kr.), Præventions- og rådgivningsklinikken (1,6 mio. kr.), Sexlinien for Unge og Abortnet.dk (1,5 mio. kr.) og Hivinfo.dk (1,1 mio. kr.). Dertil kom en række aktiviteter, som f.eks. det meget omtalte seksualoplysningsmateriale, Sexstarz, der lagde beslag på en del tid, men kun en begrænset omsætning.

Det internationale program voksede i 2003 fra 2,8 til 4.4 mio. kr. – en stigning på 53 %. I alt tegner det internationale program sig for 27 % af foreningens udgifter. Der blev igangsat en række nye spændende internationale initiativer. Et nyt stort regionalt projekt i Asien blev startet, og også nye projekter i Vietnam og i Indien så dagens lys. Foreningen gennemførte desuden en vellykket studietur for danske folketingspolitikere til Uganda. Sidst men ikke mindst blev 2003 året, hvor foreningen med en Danida-bevilling i ryggen etablerede sekretariat for *Aidsnet* – et netværk af danske udviklingsorganisationer, aidsorganisationer og forskningsinstitutioner.

Informations- og fortalerarbejde tegnede sig for 1,3 mio. kr. eller 8 % af foreningens omsætning. Der er tale om et fald på 6 % i forhold til 2002. Den lavere omsætning skyldes, at foreningen har haft svært ved at finde den nødvendige

økonomiske støtte til dette område. International støtte til fortalerarbejdet er faldet med 20 %, blandt andet på grund af en faldende dollarkurs. Støtten til pjecer og bøger faldt også og derudover valgte foreningen – blandt andet af sparehensyn – at omlægge det trykte Nyhedsbrev til kun at udkomme i en elektronisk udgave. Til gengæld opprioriterede foreningen i 2003 sit mediarbejde, hvilket har medført en markant højere pressedækning af foreningens nationale og internationale emner og en større deltagelse i den offentlige debat.

I 2003 faldt udgifterne til **organisation, administration og pensioner** på trods af en stor stigning i foreningens aktiviteter. I dag udgør de samlet 10 % af foreningens omsætning. Cirka halvdelen går til lønninger og pensionsdækning, huslejen udgør 20 % af udgifterne, mens de resterende 30 % fordeler sig på en række udgiftsposter til administration og frivillige.

Årets driftsresultat ender i 2003 med et underskud på 598.434 kr. I forhold til det budgetterede underskud er dette en forbedring, men dog ikke tilfredsstillende.

En stor tak for økonomisk støtte skal lyde til: Center for Forebyggelse, Sundhedsstyrelsen; Københavns Kommune, Folkesundhed København; Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Tips og Lotto-midlerne 2003; Roskilde Amt; Vestsjællands Amt; Frederiksborg Amt; Fyns Amt; Vejle Amt; Nordjyllands Amt; Ringkjøbing Amt; Sønderjyllands Amt; Storstrøms Amt; Bornholms Regionskommune; Udenrigsministeriet, Danida; Projektrådgivningen; The William and Flora Hewlett Foundation; International Planned Parenthood Federation; The Royal Danish Embassy, Vietnam, samt de mange personer og organisationer der gennem

Foreningen Sex & Samfund

Repræsentantskab: AIDS-info Fyn, BUPL – Forbundet for Pædagoger og Klubfolk, Danmarks Apotekerforening, Dansk Demografisk Forening, Dansk Forening for Klinisk Sexologi, Dansk Kvindesamfund, Dansk Psykolog Forening, Dansk Selskab for Almen Medicin, Dansk Selskab for Børnesundhed, Dansk Selskab for Obstetrik og Gynækologi, Dansk Sygeplejeråd, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Kvindelige Lægers Forening, Den Alm. Danske Lægeforening, HIV Danmark, SMil København, Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske, Landsforeningen Ungdomsringen, Mødrehjælpen af 1983, Den almindelige Danske Jordemoderforening, Foreningen Støttecenter mod Incest, Lysthuset, Århus Amt.

Bestyrelse: Læge Christian Graugaard (formand), læge Elsebeth Lægaard (næstformand), læge Susanne Kierstein Hansen, seksualvejleder Lene Elbrandt, læge Clas Winding, redaktør Lene Byriell, antropologistuderende Laura Westergaard-Nielsen, skoleinspektør Hans Andresen. Suppleanter: Sexolog Gerd Winther og daglig leder af Lysthuset i Århus, Carsten Borup.

Præsidium: Professor dr. med. Mogens Osler, Praktiserende læge Hanne Risør, Fotograf Henrik Saxgren, Professor dr. med. Preben Hertoft, Østersørådets Kommissær Helle Degn, Direktør for Institut for Menneskerettigheder, Morten Kjærum, Sygeplejerske og antropolog Lise Kaalund, Dr. Halfdan Mahler, Forfatter Hanne-Vibeke Holst og Journalist og forfatter Lone Kühlmann.

- I 2003 havde rådgivningstelefonen **Sexlinien for Unge** 2.747 opkald
- fik mere end 6.000 besvaret spørgsmål via internetrådgivningen **Sexlinien.dk**
- ringede over 7.500 til rådgivningstelefonen, **AIDS-Linien**
- blev websitet **Hivinfo.dk** besøgt af 500 brugere om dagen
- havde **Abortnet.dk** mere end 100.000 hits
- nød 4.763 elever godt af Sex & Samfunds gratis supplerende **seksualundervisning**
- så 1.560 københavnere en læge på Sex & Samfunds **Rådgivnings- og Præventionsklinik**
- distribuerede og solgte Sex & Samfund mere end 160.000 **pjecer og bøger**
- etablerede Sex & Samfund og 18 andre udviklingsorganisationer **Aidsnet-sekretariatet**
- gik hjemmesiden **Aidsnet.dk** i luften
- havde Sex & Samfund mere end **180 søsterorganisationer** over hele verden
- deltog Sex & Samfund i **15 nationale og internationale** netværk
- var foreningen i gang med **internationale projekter** til en samlet værdi af 12 mio. kr.
- støt Sex & Samfunds arbejde. **Bliv medlem!**